

ЛЮДИНА ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ (ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ)

Створюючи необхідні умови, природа щодо людини виконує свої фізіологічні функції, забезпечує гармонію людського організму з навколишнім природним середовищем. Згодом людина навчилася в певних межах штучно оптимізувати умови свого існування. Для цього вона поставила між собою і природою техногенне середовище, в якому власне, і живе, споживаючи не менш техногенізовану продукцію (їжа, питна вода, споживчі товари, включаючи послуги) – в тому розумінні, що більша частина її виготовляється технічними засобами виробництва. Сама людина як біологічна істота мало змінилася порівняно зі своїми предками. Простір життєстійкості людини, як і раніше, жорстко обмежений вузькими інтервалами умов природного середовища, придатних для здійснення метаболізму людським організмом. «Лезо бритви» – так назвав свій роман відомий письменник і вчений І. Єфремов. Але ці самі слова є водночас і своєрідною формулою природних умов існування людини.

Як пише український вчений Мельник Л. Г., в економічній системі людина може виступати в кількох взаємозв'язаних ролях: проектувальника (засобів виробництва, конструкційних матеріалів, технологій, систем енергозабезпечення, споживчих благ, середовища проживання людини, комунікацій, ін.); виробника (усього зазначеного вище); організатора (процесів проектування, виробництва і споживання продукції); комунікатора (суб'єкта, що визначає реалізацію відносин у суспільстві); споживача (матеріальних та інформаційних благ).

Економічна система спрямована на задоволення потреб трьох умовних складових сутнісної тріади людини («біо», «соціо», «трудо»). «Біо» формується матеріальною природою людини і реалізується за допомогою фізіологічних процесів метаболізму, що відбуваються в її організмі. «Соціо» являє собою нематеріальне, інформаційне начало, що реалізує особистісну сутність людини. «Трудо» функціонує на основі здатності людини здійснювати роботу за рахунок інтеграції силових властивостей людини «біо» та особистісних властивостей людини «соціо». Однак структура цих сукупних потреб постійно змінюється. При цьому можна відзначити тенденцію поступового збільшення частки соціальних (особистісних) потреб людини в їх загальній структурі. Зокрема, в умовах сучасного виробництва виявляється все простіше (в розумінні з меншими витратами) нагодувати і забезпечити умовами для проживання людину «біо» та все важче задовольнити зростаючі потреби людини «соціо», яка набуває все складніших якостей. Інформаційні потреби людини «соціо» покликані трансформувати всю систему ціннісних орієнтирів, визначаючи своєрідне суспільне замовлення. Його основне призначення – задоволення запитів, необхідних для розвитку особистісних властивостей людини. На зміну фізіологічним потребам людини «біо» (потреби в їжі, воді, умовах проживання

тощо) і технократичним інтересам людини «трудо» (прагнення до наживи, кар'єрне зростання, престиж, ін.) приходять потреби людини «соціо»: фізичне вдосконалення, інтелектуальний розвиток, реалізація творчих здібностей, отримання знань, відпочинок, естетичне задоволення. Людина-споживач інформаційної економіки принципово відрізняється від людини-споживача попередніх епох. Головним є те, що всі зазначені компоненти особистісних потреб людини стають самоціллю існування, а не засобом отримання в подальшому матеріальних благ. До речі, і останні обіцяють поступово перетворюватися з першомети на засіб отримання інформаційних благ. (Так як сьогодні автомобіль перетворюється із засобу поїздки за місто для вирощування та збирання врожаю, щоб нагодувати людину-біо на засіб для поїздки в ліс або на море для відпочинку та відтворення духовних сил) (1, с. 67).

У новій доповіді Римського клубу «Come On! Капіталізм, короткозорість, населення і руйнування планети» наголошується, що світ знаходиться в небезпеці і порятунок лежить у зміні економіки.

За словами Кейт Раворт, оксфордського економіста і члена Римського клубу, сьогоднішні студенти – які будуть визначати політику в 2050 – вчать ідеям з книг 1950 які засновані на теоріях 1850. Щоб кращий світ став реальністю, економіка може і повинна функціонувати інакше: економіка майбутнього повинна прагнути до стійкості, а не зростання і збільшувати загальне благо, а не максимізувати приватну вигоду. Кругова логіка замінить лінійну – вироблені предмети будуть оптимізовані для ремонту і повторного використання. Навіть в сфері нерухомості на зміну ексклюзивному володінню прийде модель послуги та спільного використання (2).

Вважаємо, що вже сьогодні потрібно змінювати вектор розгляду людини як ключового фактору економічної системи, враховуючи сучасний стан економіки, екології та політики, щоб дати шанс на виживання людству.

Список бібліографічних посилань:

1. Мельник Л. Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 463 с.

2. Мир находится в опасности и спасение – в изменении мировоззрения, Римский клуб http://zik.ua/ru/news/2018/01/04/myr_nahodytsya_v_opasnosty_u_spasenye__v_izmenenyy_m_ugo

УДК 159. 9

Наталія Володимирівна ШМАРОВА,

аспірантка кафедри педагогічної та вікової психології

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ЕКОНОМІЧНА ДЕПРИВАЦІЯ ЯК НЕГАТИВНИЙ ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО: ТЕОРЕТИКО- ЕМПІРИЧНИЙ РАКУРС

В умовах економічної депривації помітною тенденцією є соціальна інерція великої кількості людей, що відчувають безпорадність у трансформаційному